

Anna C. Leplar
Margrét Tryggvadóttir

Skoðum myndlist

Heimsókn í Listasafn Reykjavíkur

Skoðum myndlist

Heimsókn í Listasafn Reykjavíkur

Anna C. Leplar

Margrét Tryggvadóttir

Velkomin í Listasafn Reykjavíkur!

Með þessari bók langar okkur að bjóða þér og fjölskyldu þinni að skoða listaverk. Í fyrri hluta bókarinnar eru listaverk eftir marga íslenska listamenn, bæði gömul og ný.

Okkur langar að biðja þig að skoða verkin með opnum huga, hugsa um hvernig þau voru búin til, velta fyrir þér hvað þú heldur að listamaðurinn vilji segja með verkinu. Munið að hver listunnandi er einstakur.

Engir tveir skilja listaverk á sama hátt og engin ein túlkun er rétt. Verkin í bókinni eru af ýmsu tagi. Þau eru öll í eigu Listasafns Reykjavíkur og þangað er hægt að fara og skoða miklu fleira: málverk, höggmyndir, ljósmyndir, kvikmyndaverk og innsetningar.

Aftast í bókinni eru nánari upplýsingar um listaverkin og listamennina sem bjuggu þau til. Þessar upplýsingar eru hugsaðar fyrir eldri börn, foreldra, kennara og aðra sem vilja kynna sér efnið nánar.

Við vonum að þú njótir sýningarinnar!

*Anna C. Leplar og
Margrét Tryggvadóttir*

Sumarkvöld við Reykjavík • 4
Láréttar hugsanir • 8
Systurnar frá Stapa • 12
Frumherjarnir – Jóhannes • 16
Við Laufásveg • 20
Green Grass of Home • 24
Vatnsberinn • 28
Hookon-Innkaupahanskar • 32
Gamla búðin í Grindavík • 36
Tölvum kennt – Sílikondalur • 40
Haustsól • 44
Án titils • 48
Skjaldbreiður • 52

Sumarnótt á Þingvöllum
(J.S. Kjarval) • 56
Íþróttamaður ársins • 60
Forði • 64
Andlitavíðátta • 68
Allir þekkja alla og allir eru tengdir
í norðanvindinum út við sjóinn • 72
Eva yfirgefur Paradís • 76
Tvær leiðir í syndinni • 80
Úr fjölleikahúsi • 84
Áhorfandi • 88
Skoðum meira • 93

Sérðu ekki skipið?
Ætli það sé að koma eða fara?

Á hvað er hún að
horfa?

Ætli þetta sé
hafmeyja?

*Þórarinn hefur verið
kallaður málari blíðunnar.
Skilurðu af hverju?*

Þessir eru líka að horfa
á hafið.

En þeir sjá samt ekki
það sama. Kannski sér
enginn það sama?

Sjá fullorðnir
annað en
börn?

Listamaðurinn notar hugsanablöðrur úr teiknimyndasögum til að sýna okkur að þeir séu að hugsa. Hvað tákna bylgjurnar?

Geturðu fundið fleiri verk í þessari bók sem vísa í teiknimyndasögur?

Eru þessar systur
alvörustelpur?

Hvaðan koma þær eiginlega?
Eru þær hluti af
klettunum?

Ég held að þetta
séu tröllkonur

Þetta er undirskrift Kjarvals.

*Sérðu hvað undirskrift listamannsins er flókin?
Hún passar vel við málverkið af því að þar eru
líka svo margar línur.*

*Hvort finnst þér Systurnar frá Stapa vera
landslagsverk eða mynd af fólki?*

FRUM
HERJARNIR

Jóhannes

H
art
mann
2005
♫

Safnid öllum börnun!

Ég hef séð svona merki
eins og er framan á
honum.

Lappirnar á honum eru
svo skrýtnar. Er þetta
hraun?

Ég vil líka vera
ofurhetja!

Kjarval var einn af frumherjum íslenskrar málralistar sem þýðir að hann var einn af þeim fyrstu sem starfaði sem málari. Hinir sem hér eru sýndir eru Þórarinn B. Þorláksson, Ásgrímur Jónsson og Jón Stefánsson.

Úff, það hlýtur að hafa verið kalt þennan dag. En samt er sólskin.

Ég held að þessi mynd sé máluð af útsýni út um glugga.

Af hverju eru engir bílar á götunni? Og ekkert fólk?

Sjáið hvernig birtan fellur á hlið húsanna og fjallsins? Það segir okkur að sólin hefur verið lágt á lofti þegar myndin var gerð. Hvenær dags haldið þið að myndin sé máluð?

Þetta finnst mér
flott ferðataska.
En getur taska verið
listaverk?

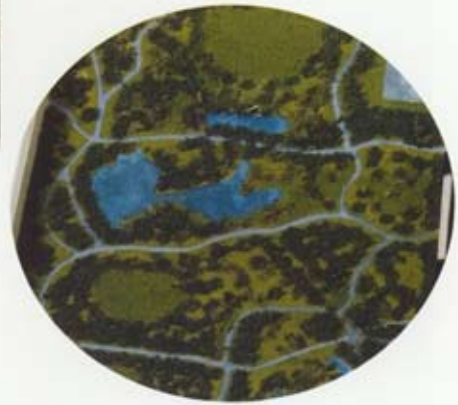

Og hún er full
af gördum.

Frábært að búa til
svona garða og taka
þá með sér hvert
sem maður fer.

Verkið er þannig gert að gardarnir
lokast hver ofan á annan í töskuna.
Geturðu séð hvernig það er gert?
Ef þú ættir svona ferðatösku, hvað
myndirðu þá setja í hana?

Af hverju er hún að bera
svona mikið vatn, er ekki
krani í húsinu hennar?

Heyrðu, ég hef séð
þessa stytta áður!

Úff, hvað
þú ert
þungur.

*Skóðið líkamsstillinguna.
Hvernig vitum við að það
er eitthvað í fötunum?*

ILMUR STEFÁNSDÓTTIR

*Hookon-
Innkaupahanskar*

Kannski er hægt að fá
þá bláa?

Frábært, mig vantar
svona hanska.

Geta hlutir verið
listaverk?

Sumum finnst að listaverk eigi að vekja
okkur til umhugsunar. Finnst þér
þetta verk gera það?

Hér hafa venjulegir vinnuhanskar fengið nýtt
hlutverk. Dettur þér í hug eitthvað annað
hversdagslegt sem hægt væri að breyta og
bæta á listrænan hátt?

Iskaving

Það eru bara
karlar að
afgreiða.

Ætli konan
þurfi að kaupa
mikið?

Svona voru
búðirnar
í gamla daga.

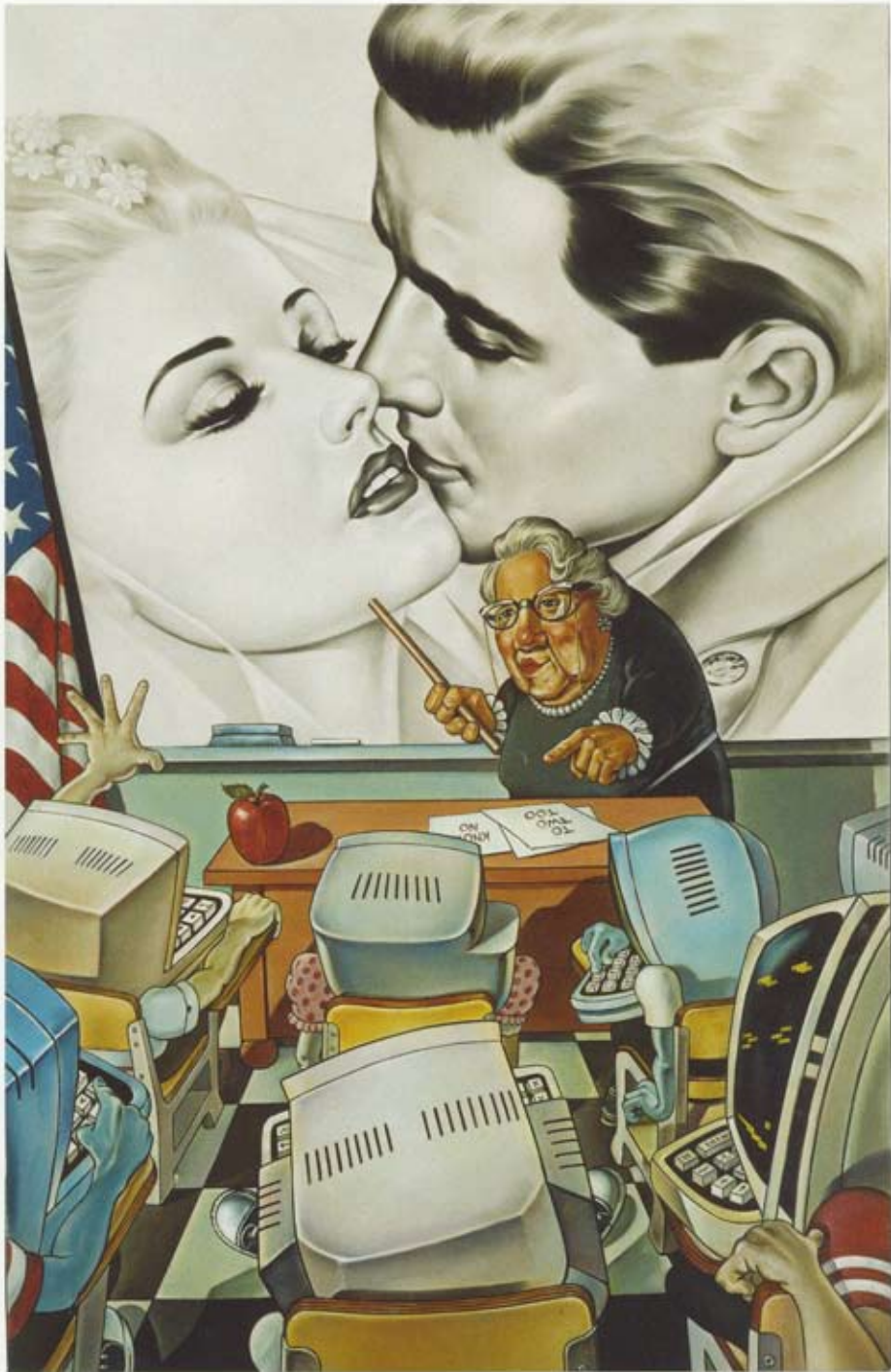
*Málverk eru yfirleitt gerð á sléttan flöt.
Listamenn nota ýmsar aðferðir til að skapa
þrívídd. Það sem á að sýnast nær okkur er haft
stærri en það sem á að sýnast fjær. Þannig
höfum við á tilfinningunni að við séum komin
inn í búðina sem myndin sýnir.*

ERRÓ

*Tölvum kennt –
Sílikondalur*

Eru tölvurnar að horfa á bíómynd?

Hvað er kennarinn eiginlega að kenna? Eru tölvurnar að læra að kyssa?

Eru tölvurnar í alvöru lifandi?

Erró setur oft saman ólíkar myndir í eitt verk. Er eitthvað við skólastofuna sem minnir þig á búiðina á blaðsíðu 37? Hvernig hafa listamennirnir skapað þrívídd í þessum myndum?

Þessi mynd er bara
gerð úr hringjum,
línunum og litum.

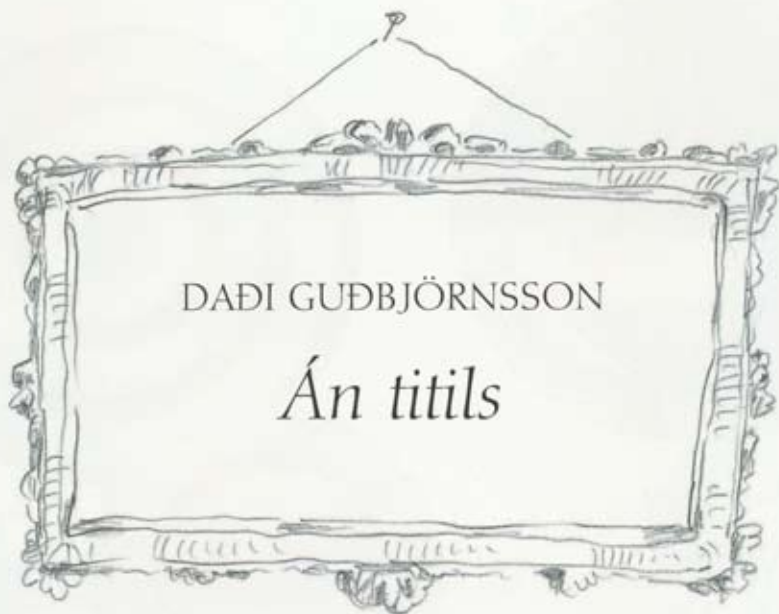
Ætti myndin ekki
að heita haustsólir?
Sólirnar eru svo
margar.

Hvað ætli
hringirnir séu
margir?

Hringur er eitt af grunnformunum. Hin eru ferningur og þríhyrningur. Getur þú gert mynd sem er bara úr grunnformum?

Það er hægt að búa
til ótrúlega margt úr
hringjum, þríhyrningum
og kössum.

Ætli þessir penslar
hafi málað sig sjálfir?

Af hverju heitir
myndin Án titils?
Getur mynd heitið
Með titli?

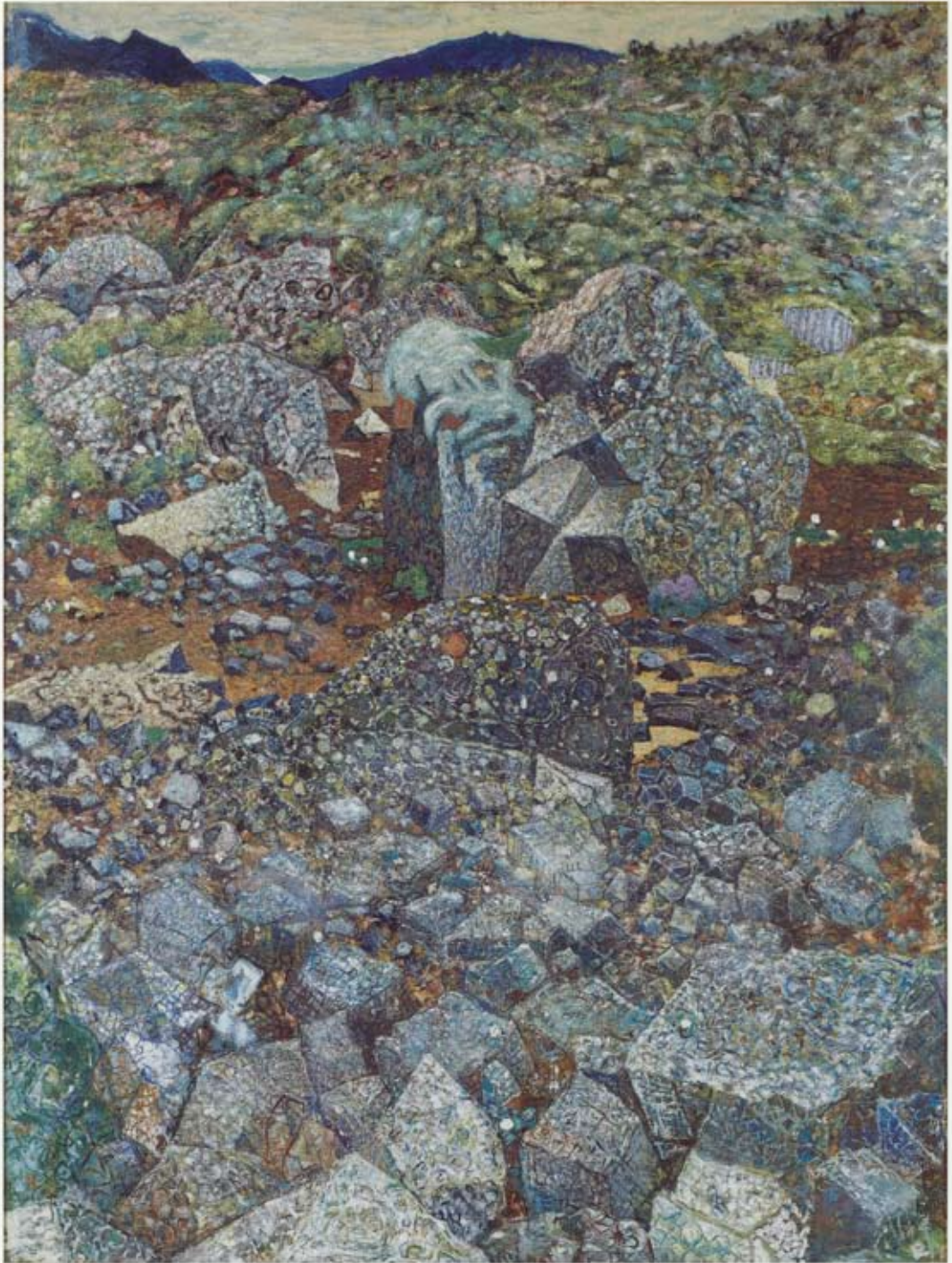

Gulur, rauður og blár eru kallaðir
frumlitirnir. Úr þeim og svörtu og hvítu
er hægt að blanda alla aðra
liti í heiminum.

Vá, sjáið þið
gimsteinana!

Hvað er
Skjaldbreiður?
Er það nokkuð
fjallið þarna langt
í burtu?

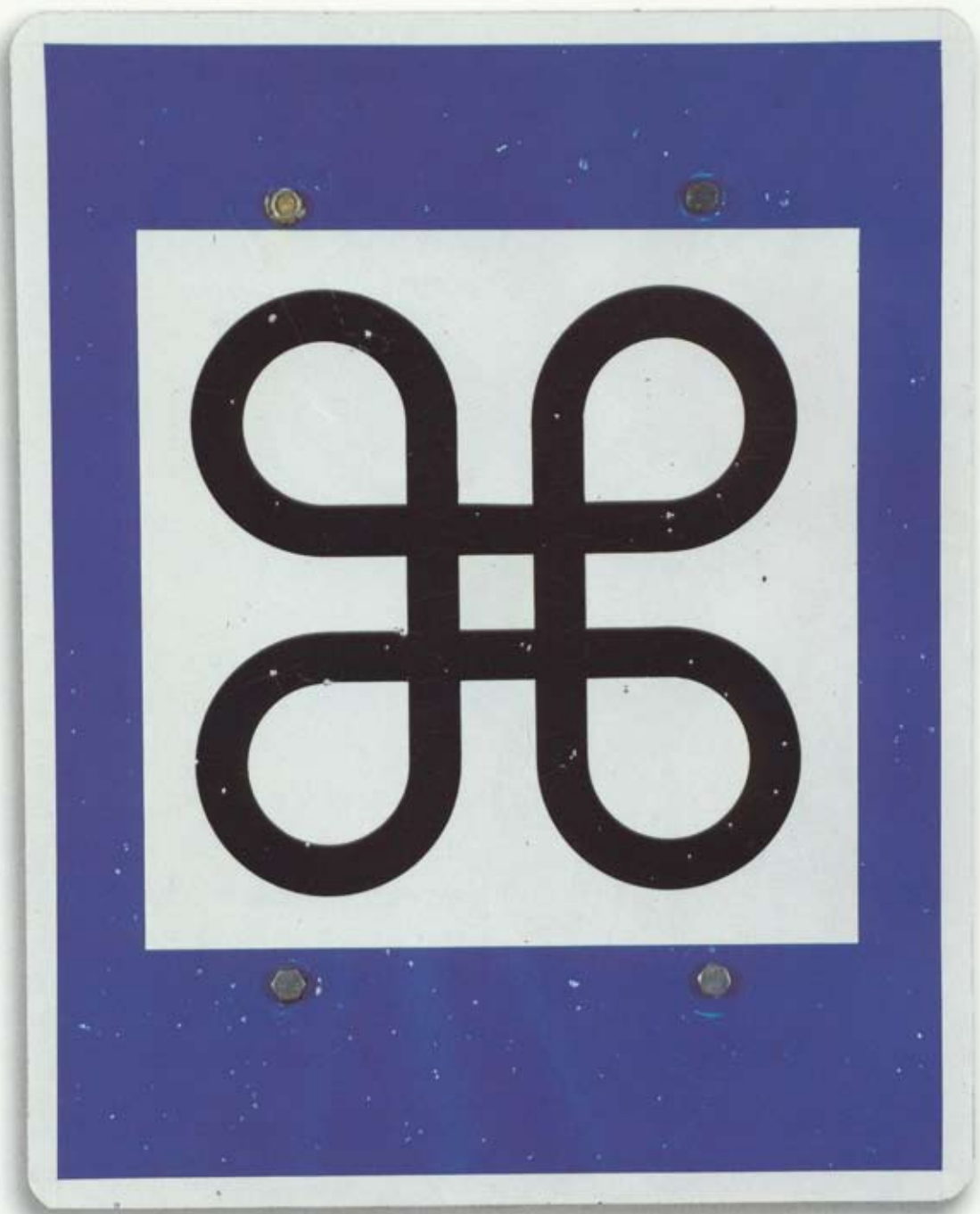

Búa álfar í
steinunum?

Myndin heitir „Skjaldbreiður“ eftir fjallinu sem er efst í málverkinu. Fjallið er samt ekki aðalatriðið á myndinni. Mundirðu taka eftir fjallinu ef þú vissir ekki hvað myndin hét?

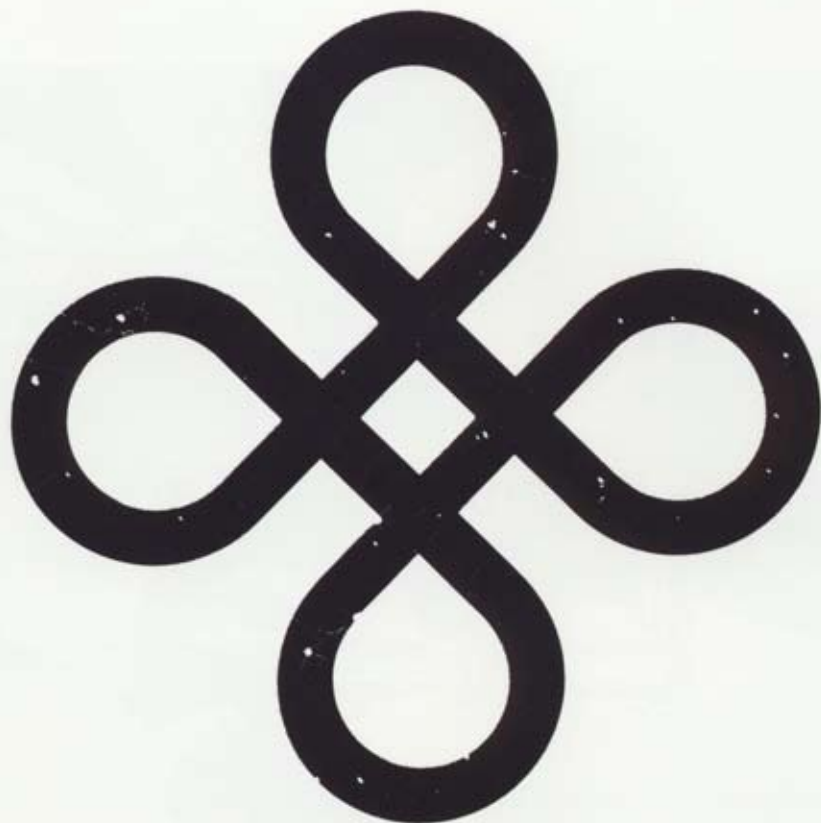

Ég veit hvað listaverkið
þýðir... Skiltið þýðir
athyglisverður
staður!

Geta
umferðarmerki
verið listaverk?

Þá eru mörg listaverk í
minni götu ... Frábært.

Listaverkið heitir „Sumarnótt á Þingvöllum“.

Landslagsmyndir með sama nafni eru til eftir marga málara, til dæmis Jóhannes Kjarval sem málaði Þingvelli dag og nótt.

Slaufan er svolítið lík undirskrift Kjarvals.

Munið þið hvernig hún er?

Er listamaðurinn að segja okkur að líta í kringum okkur?

KARL KVARAN

Íþróttamaður ársins

Ég er
íþróttamaður
ársins!

Reyndu þá að skora!

Er þetta maður? Af hverju er hann ekki heill?

Karl Kvaran notaði bara form og liti í myndum sínum. Stundum sjáum við samt manneskju eða landslag í verkum hans.

TRYGGVI ÓLAFSSON

Forði

Hvað þýðir forði? Á maður
að forða sér?

Ha! Ég sé hvað þetta
er: Sjáið þið það?

Þetta eru
uppáhaldslitirnir
mínir!

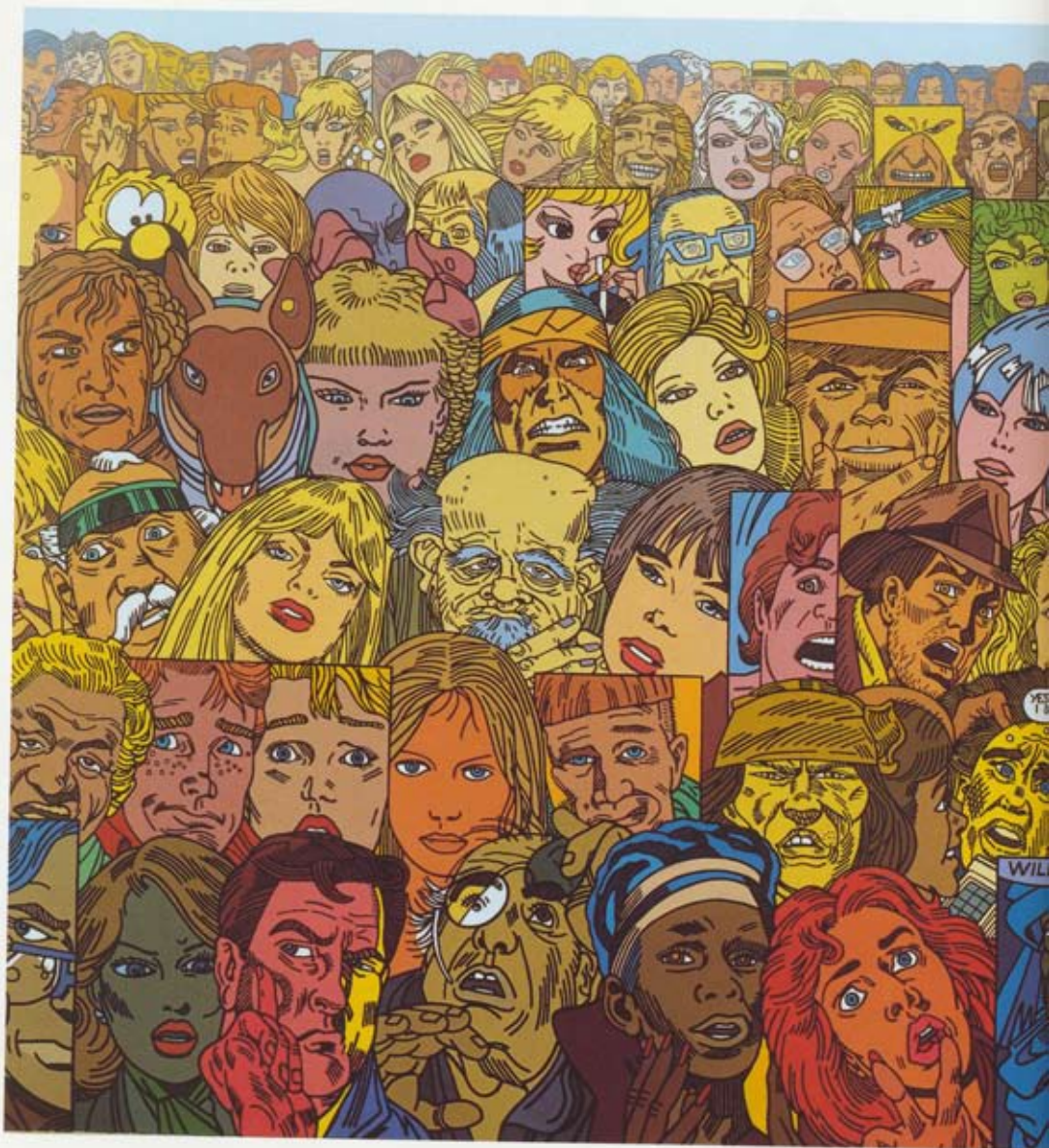

Listamaðurinn notar bara frumlitina
í þessa mynd og svo svart, hvítt og
grænt. Ef maður blandar saman
bláum og gulum kemur grænn.

ERRÓ
Andlitavíðátta

Hvað ætli
séu margir á
myndinni? Sumir
eru tvisvar.

Hvað er um að vera?
Sumir eru glaðir, aðrir eru
reiðir eða hræddir.

Er allt þetta fólk úr
teiknimyndum?

*Því lengur og betur sem þú skoðar
svona mynd, þeim mun meira sérðu.
Andlitin sem eru neðst eru stærri en
þau sem ofar eru. Skilur þú hvernig
Erró skapar þrívídd í myndina?*

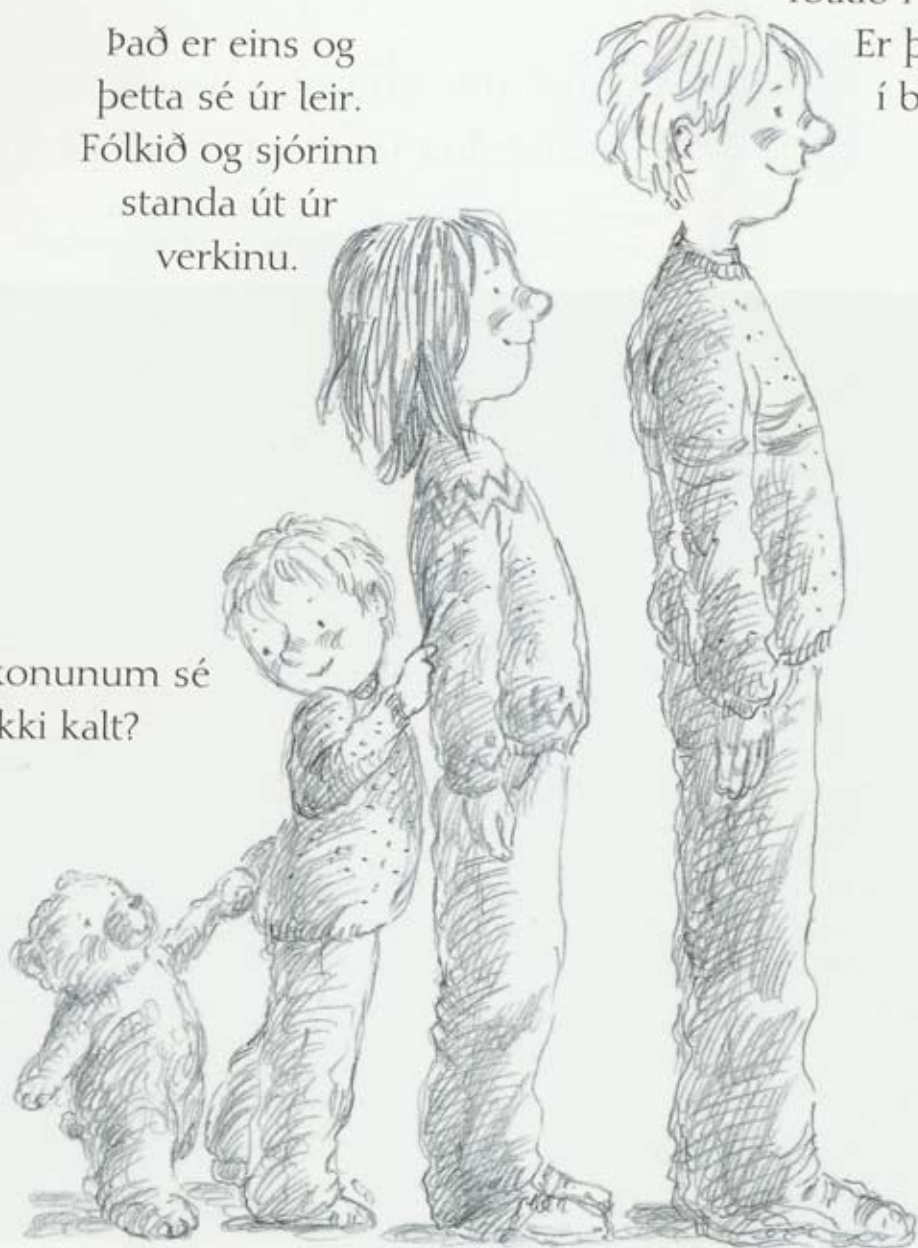

Það er eins og
þetta sé úr leir.
Fólkið og sjórin
standa út úr
verkinu.

Af hverju snýr
fólkið í báðar áttir?
Er það ekki
í biðröð?

Ætli konunum sé
ekki kalt?

Fólkið er ótrúlega líkt hvert öðru.
Geturðu fundið tvíbura?

Hvað meinar myndlistarmaðurinn
með þessum titli? Er nauðsynlegt að
vita hvað myndin heitir?

Mér finnst flott
hvað konan er
skrýtin.

Á hvað ætli hún sé
að horfa? Hvar er
Adam?

Hún er með epli.
Er þetta nestið
hennar?

Líkami Evu er óvenjulegur í
laginu. Getum við verið viss um
að þetta sé manneskja?

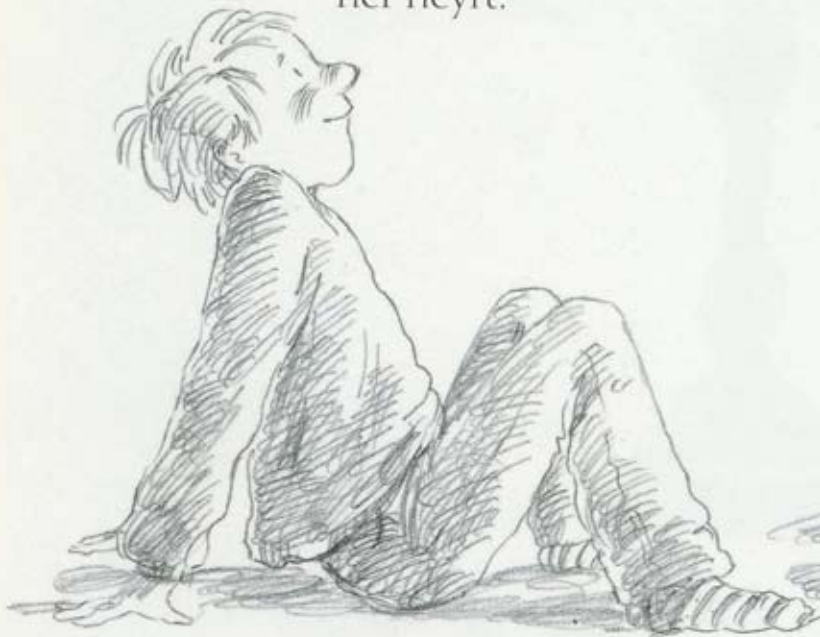

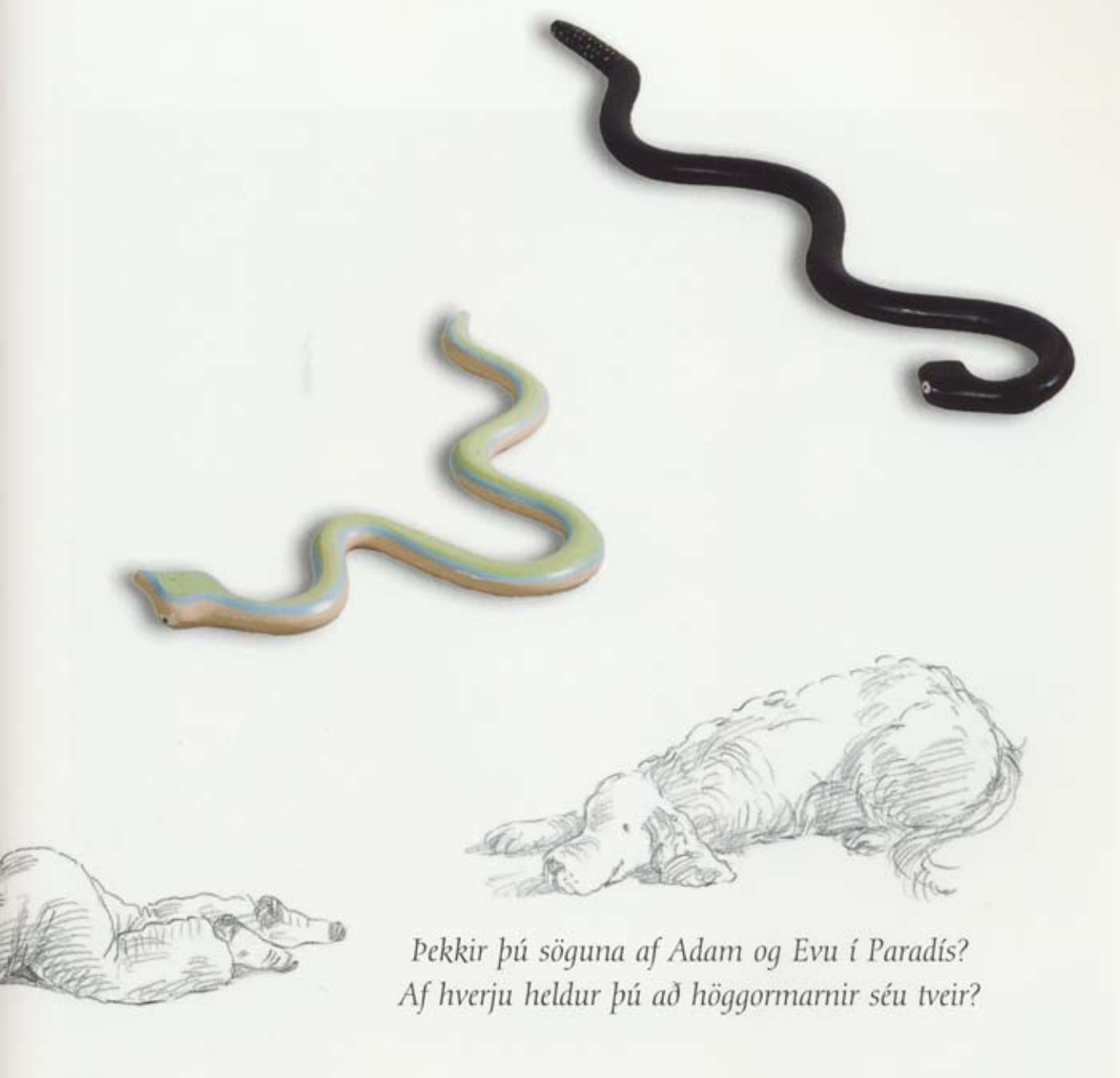
Ég held að þetta tré
sé úr alveg
sérstökum garði.

Tré og höggormar ... Þetta
minnir mig á sögu sem ég
hef heyrt.

Maður verður
að passa sig á
slöngunum.

Þekkir þú söguna af Adam og Evu í Paradís?
Af hverju heldur þú að höggormarnir séu tveir?

Ég vona að maðurinn
hafi ekki þurft að lyfta
konunni mikið!

Það er eins og myndin sé
ekki kláruð. Fólk þ virðist
hreyfa sig.

Geturðu fundið grunnformin þrjú í myndinni?

Ja, það er með augu, en
sér það eitthvað?
Við erum alla vega að
horfa á það.

Er listaverkið að
horfa á okkur?

Er listaverk listaverk
ef enginn horfir á
það?

Þú ert áhorfandi! Þú mátt túlka og skilja listaverk eins og þú vilt. Merking listaverks er því ekki alltaf sú sama.

Hvað finnst þér áhugaverðasta listaverkið í bókinni? Nú væri gaman að skoða þau á safninu!

Skodum
meira

Þórarinn B. Þorláksson (1864-1924)

Sumarkvöld við Reykjavík, 1904

Olía á spjald, stærð: 47,5 x 77,5 cm

Fyrsta íslenska myndlistarsýningin var haldin í Reykjavík fyrir rétt rúmum hundrað árum, árið 1900. Listamaðurinn sem hélt hana hét Þórarinn B. Þorláksson. Árið 1900 var Reykjavík fremur litill bær og lífið með öðrum hætti en nú er. Þar voru engir bílar, engar flugvélar voru til og auðvitað hvorki sjónvörp né tölvur.

Þórarinn flutti til Reykjavíkur árið 1885 til að læra að binda inn bækur. Í Reykjavík lærði hann teikningu og árið 1895 sigldi hann til Kaupmannahafnar til að læra að mála. Hann hlaut styrk frá Alþingi til fararinnar. Áður höfðu nokkrir Íslendingar, aðallega konur, lært að teikna og mála í útlöndum. Engin þeirra starfaði þó alfarið við myndlist að námi loknu og sumar héldu aldrei sýningu á verkum sínum.

Þórarinn málaði aðallega landslagsmyndir frá Íslandi. Hann hafði mikil áhrif á aðra listamenn og er einn þeirra sem nefndir hafa verið frumkvöðlar íslenskrar myndlistar.

Sigurður Guðmundsson (fæddur 1942)

Láréttar hugsanir, 1970-1971

Svarthvít ljósmynd, stærð: 28,8 x 30,4 cm

Sigurður lærði við Myndlista- og handiðaskóla Íslands 1960-1963. Svo hélt hann til Hollands í framhaldsnám og hefur búið þar og í Kína síðan.

Um 1965 varð til hópur ungra listamanna sem kallaði sig SÚM-hópin. Þessir listamenn vildu frekar að listaverk byggðust á frábærri hugmynd en að þau væru falleg. Slíkt kallast hugmyndalist (einnig konsept-list). Sigurður var meðal virkustu félaga SÚM-hópsins. Þegar Sigurður tók ljósmynd eins og þessa skipti meira máli að hugmyndin á bak við verkið kæmist til skila heldur en að verkið væri fallegt. Samt eru flestar myndirnar hans mjög flottar og hann er oftast aðalstjarnan á þeim. Hugmyndalistin er ólík hefðbundinni málaralist. Þess vegna urðu margir reiðir þegar hún kom fyrst fram og fólk sagðist ekki skilja hvað listamennirnir væru að meina. Rétt eins og Þórarinn var frumkvöðull í málaralistinni var Sigurður frumkvöðull í hugmyndalistinni á Íslandi.

Jóhannes Sveinsson Kjarval (1885-1972)

Systurnar frá Stapa, 1948

Olía á striga, stærð: 100 x 158 cm

Þegar Jóhannes Sveinsson var fjögurra ára var hann sendur af heimili sínu í fóstur til frændfólks í Borgarfirði eystra. Þar ólst hann upp til 17 ára aldurs þegar hann fluttist til Reykjavíkur. Þegar Jóhannes var ungur gátu fæstir valið hvað þeir vildu vinna við. Jóhannes varð sjómaður en alltaf þegar hann gat æfði hann sig í að teikna og mála. Hann var staðráðinn í að verða myndlistarmaður og vissi að til þess þyrfti hann að fara til útlanda að læra. Hann reyndi að komast í listaskóla í London en þegar það tókst ekki settist hann á skólabekk í Kaupmannahöfn. Árið 1922 flutti hann til Íslands aftur. Ungur tók hann sér nafnið Kjarval sem varð listamannsnafn hans.

Myndum Kjarvals er oft skipt í þrjá flokka: teikningar, landslagsverk og fantasiur, en stundum renna þessir flokkar saman. Fantasiur eru þau verk kölluð sem sýna hugarheima en ekki raunveruleika.

© Erlingur Jóhannesar S. Kjarval / Myndlist 2006

Jóhann Ludvig Torfason (f. 1965)

Frumherjarnir – Jóhannes, 2005

Tölvuútprent, stærð: 60 x 45 cm

Jóhann L. Torfason lærði myndlist í Reykjavík. Á undanförmum árum hefur hann unnið myndir af barnaleikföngum eins og þessi mynd er dæmi um. Leikföngin eru ekki til í alvörunni en kannski ættu þau að vera það. Á „umbúðum“ leikfanganna eru oft setningar sem fá okkur til að hugsa um heiminn sem við búum í.

Jóhann teiknar og malar myndirnar í tölvu alveg eins og hann myndi gera ef hann væri að hanna umbúðir utan um alvöru dót. Tölvumyndirnar eru svo prentaðar á striga. Þetta verk er hluti af myndaröð þar sem Jóhann skapaði ofurhetjudúkkur af frumherjum íslenskrar myndlistar. Það er ekki svo vitlaust því það þurfti ofurvilja til að vera myndlistarmaður þegar þeir voru ungir.

© Jóhann L. Torfason / Myndlist 2006

Kristín Jónsdóttir (1888-1959)

Við Laufásveg, 1938-1939

Olía á striga, stærð: 96 x 122 cm

Kristín Jónsdóttir var fyrsta íslenska konan sem gerði myndlistina að ævistarfi sínu, ásamt Júlíönu Sveinsdóttur. Kristín hóf nám í teikningu í Kaupmannahöfn árið 1911 í sérstökum skóla fyrir stúlkur, því stúlkur máttu ekki læra í sömu skólum og piltar. Síðar komst hún þó í Konunglega danska listaháskólann í sérstaka deild fyrir stúlkur.

Þegar Kristín var ung kona ferðaðist hún vítt og breitt um landið og málaði landslagið eins og karlarnir gerðu en eftir að hún gifti sig og eignaðist börn varð erfiðara að komast út af heimilinu og það sést á verkum hennar. Hún fann sér viðfangsefni inni á heimilinu. Kristín er þekkt fyrir blómamyndir sínar, myndir af uppstillingum ýmissa hluta og fólki að störfum, sérstaklega öðrum konum. En stundum málaði hún líka landið út um glugga heimilisins við Laufásveginn eins og á þessari mynd.

Katrín Sigurðardóttir (f. 1967)

Green Grass of Home, 1997-1998

Módel / blönduð tækni, úr krossviði, byggingarefni og líkanaefni, stærð: 46 x 68 x 17 cm (lokað)

Katrín lærði myndlist á Íslandi og í Bandaríkjunum og þar býr hún. Hún hefur gert mörg gríðarstór líkön af landslagi sem áhorfendur geta jafnvel gengið inn í. Verkið sem hér er sýnt er taska full af gördum sem hún hefur búið í nágrenni við um ævina. Þegar taskan er opnuð koma í ljós mörg líkön af gördum. Í töskunni eru til dæmis Miklatún í Reykjavík (þar sem Kjarvalsstaðir eru), Helliggerði í Hafnarfirði og Central Park í New York.

Katrín hefur gert fleiri listaverk í töskum. Hún ferðast mikið um heiminn og þá kemur sér vel að hafa verkin í töskum. Þá er auðvelt að flytja þau þegar á að sýna þau en einnig á meðan hún er að vinna við þau. Taskan er þá eins konar farandvinnustofa. Þegar töskurnar eru sendar á milli landa eru þær bara með öðrum farangri og fá þá á sig limmiða og aðrar merkingar. Þær verða líka stundum fyrir hnjaski við flutningana en það finnst listakonunni bara betra. Þannig mótast listaverkið af ferðalögunum eins og minningar okkar mótast af reynslunni.

© Triflingar Kristínar Jónsdóttur / Myndisaf 2008

© Katrín Sigurðardóttir / Myndisaf 2008

Ásmundur Sveinsson (1893-1982)

Vatnsberinn, 1937

Skúlpúr / brons, stærð: 200 cm

Ásmundur var fæddur og uppalinn í Dalasýslu. Hann flutti til Reykjavíkur til að læra að teikna og skera út í tré. Seinna lærði hann meira í Kaupmannahöfn, í Svíþjóð og í Frakklandi þar sem hann bjó um tíma. Ásmundur var einn af brautryðjendum íslenskrar höggmyndalistar og vann verk sín í tré, stein, málm og gler.

Margar af höggmyndum Ásmundar sýna verkafólk að störfum enda bar hann mikla virðingu fyrir vinnandi fólki. Þegar Ásmundur var ungur þurfti að bera vatn að hverju einasta húsi í Reykjavík. Þeir sem það gerðu nefndust vatnsberar og voru oft mjög fátækir. Í augum Ásmundar voru vatnsberarnir hetjur sem stóðust mikið erfiði og hann reisti þeim þetta minnismerki. Styttu eins og þessa má bæði sjá í garðinum við Ásmundarsafn í Reykjavík og í Öskjuhlíðinni.

© Erlingur Ásmundur Sveinssonar / Alþýðisíel 2006

Ilmur Stefánsdóttir (f. 1969)

Hookon-Innkaupahanskar, 2001

Ljósmynd / blönduð tækni (ljósmynd og hanskar), stærð: 50 x 130 cm

Ilmur nam myndlist í Reykjavík og London. Mörgum finnst að listin eigi að vekja okkur til umhugsunar um heiminn sem við búum í. Ilmur vinnur hluti sem líkjast venjulegum hlutum sem eru búnir til og seldir til að gera líf okkar auðveldara, þeir eru bara aðeins skýrnari.

Mörg af listaverkum Ilmar eru sniðugir og skemmtilegir hlutir og eflaust væri heimurinn miklu betri staður ef hugmyndir hennar yrðu að veruleika. Hún hefur til dæmis búið til „uppörvara“, sem er húfa með ljósum á sem gott er að setja upp ef maður þarfnast uppörvunar, og „viðhorfsbreyti“, en það eru gleraugu sem víkka sjóndeildarhring manna.

Ilmur hefur líka tekið þátt í að setja upp leik- og danssýningar þar sem leikararnir og dansararnir sýna hvernig hægt er að nota listaverkin hennar.

© Ilmur Stefánsdóttir / Alþýðisíel 2006

Gunnlaugur Scheving (1904-1972)

Gamla búðin í Grindavík, 1961

Olía á striga, stærð: 130 x 145 cm

Gunnlaugur Scheving lærði í skóla sem listamennirnir Muggur og Einar Jónsson starfræktu í Reykjavík en hélt svo til Danmerkur til frekara náms. Í myndum sínum lagði hann áherslu á tjáningu tilfinninga, meðal annars með því að nota sterka liti og ákveðin form. Verk hans tilheyra listastefnu sem er kölluð expressjónismi, en orðið expression þýðir tjáning. Listamönnum sem aðhylltust þessa stefnu fannst mikilvægara að listaverk sýndu ákveðna tilfinningu en að þau væru nákvæmlega eins og fyrirmyndin.

Gunnlaugur er þekktastur fyrir myndir sem hann málaði af sjómönnum og sveitum landsins. Hann málaði líka töluvert frá Reykjavík og Grindavík, þar sem hann bjó um tíma. Gunnlaugur málaði gjarna nánasta umhverfi sitt, hversdagslega hluti og vinnandi fólk.

© Erlingur Gunnlaugur Scheving / Myndiraf 2006

Erró (Guðmundur Guðmundsson) (f. 1932)

Tölvum kennt – Sílikondalur, 1990

Olía á striga, stærð: 109 x 71 cm

Erró er einn frægasti íslenski listamaðurinn sem nú er á lífi. Hann lærði á Íslandi og víða um Evrópu en hefur búið í París í nærri hálfari öld. Hann hefur ferðast og sýnt verk sín um allan heim. Þegar hann var ungur tók hann upp listamanns nafnið Ferró en þar sem annar listamaður kallaði sig einnig því nafni breytti hann því í Erró.

Flest verk Errós eru svokölluð popplistaverk. Í stað þess að mála myndir af fólki eða náttúrunni málar Erró myndir af öðrum myndum og raðar saman á strigann. Myndefnið sækir hann gjarna í teiknimyndasögur, ljósmyndir eða gömul fræg málverk.

Reykjavíkurborg á um þrjú þúsund verk eftir Erró. Flest þeirra gaf listamaðurinn borginni sjálfur. Úrval verka Errós má sjá í Hafnarhúsinu í Reykjavík.

© Listasafn Reykjavíkur / Errósafn

Guðmunda Andrésdóttir (1922-2002)

Haustsól, 1973

Olía á striga, stærð: 100 x 155 cm

Guðmunda lærði myndlist í Svíþjóð og Frakklandi. Verk hennar eru abstrakt eða óhlutbundin myndlist. Það þýðir að þau eru sett saman úr litum, línum og formum en sýna ekki til dæmis fólk eða landslag. Samt getum við vel leikið okkur með merkingu verkanna. Þetta verk er sett saman úr litum, hringjum og láréttum línum. Það heitir „Haustsól“ sem gefur okkur vísbendingu um hvernig við getum túlkað það.

Í málverkum sínum notaði Guðmunda hringformið mikið og prófaði sig áfram með að mála hringi sem virðast vera á hreyfingu. Hringirnir dansa gjarna á sjóndeildarhring úr línunum. Guðmunda sýndi með listamönnum sem kölluðu sig September-hópinum því þeir héldu alltaf sýningar í september. Í þessum hópi voru málaraar eins og hún sem fengust við abstrakt-list.

© Erlingur Guðmundur Andrésdóttir / Myndir 2006

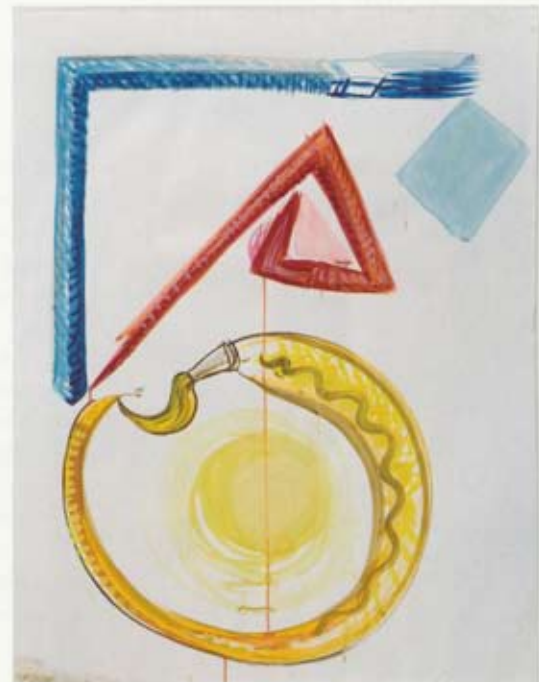
Daði Guðbjörnsson (f. 1954)

Án titils, án ártals

Teikning, gvass á pappír, stærð: 89,1 x 69,5 cm

Daði lærði myndlist á Íslandi og í Hollandi. Hann er einn af upphafsmönnum „nýja málverksins“ hér á landi. Eftir að hugmyndalistin varð vinsæl fannst mörgum málverk vera gamaldags og ekki hafa neitt að segja lengur. Um 1980 spratt fram hópur ungra listamanna sem vildi mála, en með nýjum áherslum. Líkt og hugmyndalistamönnum fannst þeim myndlist ekki þurfa að vera falleg. Verk þeirra eru hrá, kraftmikil og óbeisluð og þau hleyptu nýju lífi í listaheiminn. Nýrri verk Daða eru enn kraftmikil og full af litum en þau eru líka oft falleg.

Myndin sem hér er birt er máluð með vatnslitum en Daði vinnur líka olíu- og grafíkverk. Í verkum hans birtast oft kunnuglegir hlutir en í undarlegu samhengi. Mörg verka Daða fjalla um myndlistina sjálfa. Til dæmis eru penslar, litir, litaspjöld og grunnformin algeng í verkum hans. Þessi mynd er „án titils“ sem þýðir að listamaðurinn hefur ekki gefið henni nafn.

© Daði Guðbjörnsson / Myndir 2006

Jóhannes Sveinsson Kjarval (1885-1972)

Skjaldbreiður, 1957-1962

Olía á striga, stærð: 204 x 154 cm

Kjarval var stoltur af því að vera einn af fyrstu íslensku myndlistarmönnum. Hann málaði oft landslag og sumir segja að Kjarval hafi kennt Íslendingum að sjá fegurðina í hrauninu og mosanum. Hann ferðaðist um landið og bjó oft í tjaldi í hvaða veðri sem var og ekki bara á sumrin.

Kjarval er sennilega frægastur allra íslenskra myndlistarmanna. Hann lifði lengi og vann mikið og þess vegna eru til mörg verk eftir hann. Þau má finna um allt land því Kjarval ferðaðist víða og borgaði gjarna fyrir gistingu og mat með málverki. Á tvö þúsund króna seðlinum er svo mynd af Kjarval sjálfum.

© Erlingur Jóhannesar S. Kjarval / Myndir 2006

Einar Garibaldi Eiríksson (f. 1964)

Sumarnótt á Þingvöllum (J.S. Kjarval), 1998

Veggverk úr málni og plasti, stærð: 50 x 40 cm

Á tímum frumherjanna var erfiðara að ferðast um Ísland en nú. Margir Íslendingar ferðuðust aldrei út fyrir sveitina sína og höfðu því fá tækifæri til að skoða landið. Kannski var það þess vegna sem landslag varð svo vinsælt myndefni. En mynd af fjalli er ekki það sama og fjallið sjálft! Myndin er bara túlkun á fjallinu eða tákn fyrir það. Náttúruna má túlka á marga vegu. Skilti sem þýðir athyglisverður staður getur líka táknað náttúru.

Einar Garibaldi lærði myndlist í Reykjavík og á Ítalíu. Í myndlist sinni vinnur hann gjarna með landslag en með allt öðrum hætti en gömlu málaramirnir gerðu. Ólíkt verkum Kjarvals sem kenndu Íslendingum að meta urð og grjót, vekja verk Einars athygli á hugmyndinni um íslenskt landslag. Mörg verka hans eru tengd landslagsverkum eldri myndlistarmanna en hann hefur einnig unnið með landslag Íslands á annan hátt, til dæmis með því að búa til listaverk af landakortum.

Í stað þess að sýna okkur Ísland kveikja verk Einars hugmyndir í kalli áhorfandans um landið og náttúruna. Þau benda áhorfandanum á að náttúran sé áhugaverð og hvetja hann til að skoða hana sjálfur.

© Einar Garibaldi Eiríksson / Myndir 2006

Karl Kvaran (1924-1989)

Íþróttamaður ársins, án ártals

Olía á striga, stærð: 130 x 145 cm

Karl Kvaran fæddist á Borðeyri. Hann lærði myndlist á Íslandi og í Danmörku. Málverk hans eru óhlutbundin eða abstrakt eins og það er kallað. Lestu textann um Guðmundu Andrésdóttir á blaðsíðu 99 ef þú vilt rifja upp hvað óhlutbundin list er.

Karl málaði skarpar línur sem mynduðu margvísleg form. Litirnir sem hann notaði voru nokkuð skærir og ekki þeir litir sem við rekumst venjulega á í náttúrunni.

Margir halda að auðvelt sé að mála abstrakt-málverk en svo er alls ekki, alla vega ekki ef maður ætlar að gera það vel. Listamaðurinn þarf að kunna vel á form og myndbyggingu. Karl varði ævinni í að kanna möguleika línunnar og eftir því sem leið á listferilinn notaði hann færri liti, aðallega svartan og hvítan. Karl vildi að allar línur væru hreinar og hvert smáatriði fullkomið. Ekkert mátti líta út fyrir að hafa gerst óvart.

© Erlingur Karls Kvaran / Myndiraf 2006

Tryggvi Ólafsson (f. 1940)

Fordi, 1992

Olía á striga, stærð: 140 x 110 cm

Tryggvi er fæddur og uppalinn í Neskaupsstað en lærði í Reykjavík og í Konunglegu listaakademiunni í Kaupmannahöfn. Hann hefur búið í Danmörku síðan en sýnt verk sín víða um heiminn.

Eins og Erró vinnur Tryggvi í anda popplistarinnar. Þú getur lesið meira um popplis í textanum um Erró á blaðsíðu 98. Myndmál hans er einfalt og einkennist af hreinum afmörkuðum litaflötum og línudregnum formum. Í málverkum sínum raðar hann saman kunnuglegum og framaní hlutum. Hlutirnir geta verið auðþekktanlegir eða einfaldaðir svo mikið að erfitt er að sjá hverjir þeir eru. Málverk Tryggva eru því oft eins og leikur eða gestapraut þar sem áhorfendur geta spreytt sig á að þekkja myndefnið. Suma hluti málar hann aftur og aftur eins og skáld sem nota sömu orðin oftar en einu sinni en semja samt alltaf nýja vísu.

© Tryggvi Ólafsson / Myndiraf 2006

Erró (Guðmundur Guðmundsson) (f. 1952)

Andlitavíðátta 1992

Olía á striga, stærð: 220 x 490 cm

Flest verka Errós eru samsett úr mörgum ólíkum myndum sem raðað er saman í svonefnd samklipp (collage). Samklippinu er svo varpað á striga með myndvarpa og myndin máluð alveg eins en miklu stærri. Myndir hans eru því ekki myndir af fólki eða hlutum heldur myndir af öðrum myndum. Á ferðalögum um heiminn safnar Erró myndum. Það skiptir hann ekki máli hvort myndirnar eru fræg listaverk, teiknimyndir, ljósmyndir eða jafnvel auglýsingar. Honum finnst gaman að raða saman ólíkum myndum og skapa með því nýja mynd. Það er svo okkar verk að skilja hvers vegna hann setur þær einmitt svona saman.

Víðáttuverk Errós eru gríðarstórar myndir sem eru settar saman úr mörgum öðrum myndum. Á þessari mynd eru það andlit teiknimyndapersóna sem flæða yfir strigann en Erró hefur gert mörg önnur víðáttuverk. Það skemmtilega við víðáttuverkin er að maður getur skoðað þau endalaust og alltaf fundið eitthvað nýtt.

© Listasafn Reykjavíkur / Erróasafn

Hulda Hákon (f. 1956)

Allir þekkjá alla og allir eru tengdir í norðanvindinum út við sjóinn, 1991

Lágmynd, akrýlmálning á tré og hydrocol, stærð: 105 x 240 cm

Hulda stundaði myndlistarnám í Reykjavík og New York. Verk hennar eru oft upphleypt og standa út úr veggnum. Slík verk kallast lágmyndir. Lágmyndir eru oft notaðar til að skreyta hús og er víða að finna á gömlum húsum í Reykjavík (prófaðu að horfa upp á húsin næst þegar þú ert í miðbæ Reykjavíkur og gáðu hvort þú sérð ekki einhverjar lágmyndir). Lágmyndir Huldu minna á gamlar útskurðarmyndir. Texti er líka oft hluti af verkinu eins og hér er. Í myndum hennar eru oft skemmtilegar sögur sem áhorfandinn þarf að uppgötva sjálfur. Þegar horft er á þessa mynd vakna spurningar um hvað allt þetta fólk sé að gera við sjóinn, hvornig það tengist og hvers vegna. Dýr og ýmis skrimslí eru algeng í verkum Huldu.

© Hulda Hákon / Myndasafn 2006

Ásmundur Sveinsson (1893-1982)

Eva yfirgefur Paradís, 1949

Skúlptúr / eik, stærð: 58 cm

Höggmyndir (líka kallaðar styttur og skúlptúrar) eru listaverk sem hægt er að ganga í kringum og skoða. Ásmundur var þeirrar skoðunar að það ætti ekki að loka myndlist inni á söfnum. Hann vildi hafa höggmyndirnar sínar á gatnamótum og á götum úti svo að sem flestir gætu notið þeirra. Í kringum húsið hans við Sigtún í Reykjavík, þar sem nú er safn tileinkað listsköpun hans, er stór garður fullur af höggmyndum. Ásmundur steypdi höggmyndir sínar í mismunandi efni. Þess vegna eru margar þeirra til í ólíkum útfærslum og jafnvel ólíkum stærðum.

© Erlingur Ásmundur Sveinssonur / Myndstef 2006

Gabríela Friðriksdóttir (f. 1971)

Tvær leiðir í syndinni, 1999

Skúlptúr, tré, málað, hæð: 167 cm

Gabríela lærði í Myndlista- og handíðaskóla Íslands. Hún skapar alls konar listaverk. Gabríela býr til skúlptúra, teikningar, tónlist og málverk, ýmist ein eða í samstarfi við aðra listamenn. Myndlist hennar er því oft fyrir fleiri skilningarvit en sjónina. Áhorfandinn þarf líka stundum að nota eyrun og jafnvel nefið! Sum verka hennar eru innsetningar þar sem áhorfandanum er boðið inn í listaverkið til að skoða, horfa á kvikmyndir og hlusta á tónlist. Að skoða slík verk er oft sterk upplifun.

© Gabríela Friðriksdóttir / Myndstef 2006

Muggur (Guðmundur Thorsteinsson) (1891-1924)

Úr fjölleikahúsi, án ártals

Teikning, vatnslitir á pappír, stærð: 24 x 27 cm

Þekkið þið Söguna um Dimmalímm? Guðmundur Thorsteinsson, sem kallaður var Muggur, samdi þá sögu og myndskreytti og gaf lítilli frænku sinni. Seinna var bókin prentuð og telst hún vera ein fyrsta íslenska myndabókin handa börnum.

Muggur fæddist á Bildudal. Hann átti ríka foreldra og fjölskyldan lifði fjölbreyttu menningarlífi. Á Bildudal bjó gömul kona sem vann við að segja krökkum sögur. Þegar Muggur varð eldri teiknaði hann myndir við margar af sögunum hennar. Þegar Muggur var tólf ára flutti fjölskyldan til Danmerkur og þar kynntist hann alþjóðlegum lista- og menningarstraumum.

Muggur var sannkallaður fjöllistamaður því hann vann ekki einungis að myndlist, hann lék einnig í leikritum og hélt ýmsar skemmtanir í Reykjavík. Hann lék eitt aðalhlutverkið í kvikmyndinni Saga Borgarættarinnar (1919) sem er fyrsta kvikmyndin sem gerð var hér á landi. Muggur lést ungur en sannaði á stuttri ævi að hann var miklum hæfileikum búinn.

Guðrún Vera Hjartardóttir (f. 1966)

Áhorfandi, 1996

Þrívitt veggverk, lakkað tré og leir, stærð: 60 x 55 x 38 cm

Guðrún Vera lærði myndlist á Íslandi og í Hollandi. Hún hefur gert mörg listaverk sem sýna undarlegar verur. Þær eru flestar fremur smáar, hvorki strákar né stelpur, börn né fullorðnir. Það er ekki hægt annað en láta sér þykja vænt um þessar verur. Þær eru tákn fyrir allar manneskjur en líka engar og áhorfandinn spyr sig hvaðan þær komi og hvert þær séu að fara.

Verur Guðrúnar eru mótaðar í leir. Verkið „Áhorfandi“ minnir okkur á að listin þarfnast áhorfanda, því hún lifir í hugum okkar, spurningum okkar, skoðunum og vangaveltum.

Listasafn Reykjavíkur

Listasafn Reykjavíkur er til húsa á þremur stöðum í borginni. Mátarstólpar safnsins eru þrír listamenn, þeir Ásmundur Sveinsson, Erró og Jóhannes Sveinsson Kjarval. Sýningar á verkum þeirra standa árið um kring. Safnið á margar perlu íslenskrar myndlistar en mest áhersla er nú lögð á að sýna og safna samtímalist, auk þess að hlúa að arfleifð þeirra þriggja listamanna sem áður voru nefndir.

Ásmundarsafn er helgað verkum Ásmundar Sveinssonar myndhöggvara og þar eru verk hans sýnd í einstakri byggingu sem listamaðurinn hannaði og byggði að mestu sjálfur. Í garðinum í kringum safnið eru mörg verka hans og gaman fyrir börn og fullorðna að ganga þar um.

Á **Kjarvalsstöðum** er oftast hægt að skoða verk Jóhannesar S. Kjarvals, auk þess sem þar er að finna aðrar sýningar eftir íslenska og erlenda listamenn. Húsið var tekið í notkun árið 1973.

Nýjasta safnhúsið er **Hafnarhúsið** við Tryggvagötu. Það var tekið í notkun árið 2000. Þar eru ávallt sýningar á verkum Errós, en einnig ýmsar sýningar á verkum íslenskra og erlendra listamanna.

Óflugt fræðslustarf er á Listasafni Reykjavíkur fyrir börn og fullorðna og boðið er upp á leiðsögn um söfnin fyrir einstaklinga og hópa. Nánari upplýsingar um safnið er að finna á www listasafnreykjavikur.is.

Skóðum myndlist - heimsolet í Listasafni Reykjavíkur

© Texti: Margrét Tryggvadóttir 2006

© Teikningar: Anna Cynthía Leplar 2006

Mál og merking, Reykjavík, 2006

Öll réttindi áskilin

Bókin er gefin út í samstarfi við Listasafn Reykjavíkur

Verkefnið er styrkt af Barnamenningarsjóði, Barnavinafélaginu Sumargjöf og Menningarsjóði Íslandsbanka og Sjóvá.

Bók þessa má ekki afrita með neinum hætti, svo sem með ljósmyndun, prentun, hljóðritun eða á annan sambærilegan hátt, að hluta eða í heild, án skriflegs leyfis höfundra og útgefanda.

Verk á kápu eru eftir Erró, Ásmund Sveinsson, Mugg og Tryggva Ólafsson.

Fagleg ráðgjöf hjá Listasafni Reykjavíkur: Ólöf K. Sigurðardóttir og Þorbjörg Gunnarsdóttir

Umbrot: Anna Cynthía Leplar

Prentun: Nørhaven a/s, Danmörku

ISBN 9979-3-2751-6 / 9789979527518

Þessi bók geymir heilt safn með alls konar listaverkum eftir unga og eldri listamenn. Einn daginn koma þrír krakkar og hundur á safnið. (Venjulega mega hundar ekki fara inn á listasöfn en safnið í þessari bók er alveg einstakt – og hundurinn reyndar líka!) Langar þig að slást í för með þeim? Það gæti orðið bæði fróðlegt og skemmtilegt.

Sköðum myndlist kynnir íslenska myndlist fyrr og nú fyrir börnum á öllum aldri og fjölskyldum þeirra. Bókin sýnir og sannar að myndlist er fyrir alla sem gefa sér tíma til að skoða hana.

Mál og menning

ISBN 9979-3-2751-6

